

Important Bird Area: Asvieja

© С. Левый

Code: BY001

Central coordinates: 56°05' N 28°07' E

Location: Vitebskaya voblast: Verhnyadzvinsk region

Area: 29654 ha

IBA Criteria: A1, B2, A4i

National conservation status: ландшафтны заказнік рэспубліканскага значэння «Асвейскі»

International conservation status: ТВП міжнароднай значнасці, утворана ў 1998 годзе. Рамсарская тэрыторыя з 2002 г. (крытэрыў 1а)

Site description:

Тэрыторыя заказніка ўяўляе сабой буйны комплекс азёр, лясоў, пераходных і верхавых балот, нізінных балот адносна мала. Ядром заказніка з'яўляецца возера Асвейскае, якое мае важнае гідралагічнае і кліматаўтвараючае значэнне для вялікага рэгіёна паўночнай часткі Беларусі. Вялікую частку ўгоддзя займаюць верхавыя і пераходныя балоты, якія пакрыты хвойнікамі, бярэзнікамі і алешнікамі. Сярод балот раскіданы нешматлікія мінеральныя астравы. Лясы займаюць каля 30% агульнай плошчы заказніка, лугі – 6%, хмызняк пакрыта 4% тэрыторыі.

Гідраграфічная сетка добра развіта і прадстаўлена азёрамі, рэкамі і шматлікімі

меліяратыўнымі каналамі. Галоўная водная артэрыя тэрыторыі – рака Свольна, якая адносіцца да басейна Заходняй Дзвіны. Найбольш значным натуральным вадаёмам з'яўляецца возера Асвейскае, плошча якога складае 47,95 км² (пасля Нарачы гэта другі па велічыні прыродны вадаём рэспублікі). Возера адносіцца да эўтрофнага тыпу, яно мелкаводнае, сярэдняя глыбіня не перавышае 2 метраў. У яго ўпадаюць некалькі невялікіх рэк і каналаў, аднак прыток вады ў вадаём адбываецца, галоўным чынам, за кошт ападкаў. Апошнія дваццаць гадоў возера інтэнсіўна зарастае надводнай расліннасцю і паступова страчвае сваё значэнне ў якасці рыбапрамысловага вадаёма і месца гнездавання вадаплаўных птушак. Найбольш верагодная прычына такіх змяненняў – зніжэнне ўзроўню вады, якая выцякае з возера па каналу Дзегцяроўка. Для пад'ёму і стабілізацыі ўзроўню вады ў возеры, на гэтым канале было ўзведзена гідратэхнічнае збудаванне са шлюзам-рэгулятарам, загараджальнай дамбай і водападводзячым каналам. Аднак цяпер дамба знаходзіцца ў незадавальняючым тэхнічным стане. Другой верагоднай прычынай зніжэння ўзроўню вады могуць быць вынікі торфараспрацовак, якія праводзіліся недалёка ад возера.

Лесагаспадарчая дзейнасць на тэрыторыі заказніка вядзецца ў рацыянальных памерах. З іншых відаў гаспадарання пераважаюць здабыча торфу, прамысловы і аматарскі збор грыбоў і ягад, рэгламентаванае паляванне. У Асвейскім возеры ёсць значныя запасы сапрапеляў высокай якасці, прыгодных для прамысловай здабычы.

Habitats:

Лясы - каля 30%, рэдкалессі і хмызнякі - каля 8%, вадаёмы і вадацёкі - каля 26% (з іх воз. Асвейскае - 23%), балоты - каля 22%, лугі (пераважна сенакосныя) - каля 4%, сельгасугоддзі і іншыя трансфармаваныя месцапражыванні - больш 11%.

Birds:

Арнітафауна прадстаўлена 206 відамі, 174 з якіх гняздзяцца. За 25-летні перыяд у выніку змены экалагічнага становішча, выкліканага зарастаннем возера Асвейскага і некаторых іншых антрапагенных фактараў, адбыліся кардынальныя змены колькасці шматлікіх, у тым ліку ключавых відаў птушак водна-балотнага комплексу. Знізілася колькасць шэрагу відаў качак (нырок-сівак *Aythya ferina* і чубаты нырок *Aythya fuligula*, качка-крыжанка *Anas platyrhynchos*, качка-чырка *Anas querquedula*), лыскі *Fulica atra*, крычак, чайкі-рыбачкі *Larus ridibundus*. Зніклі на гнездаванні чырванашыйная *Podiceps auritus* і шэрашчокая коўры *Podiceps grisegena*

. Прыкладна на стабільным узроўні падтрымліваецца колькасць толькі ў вялікай коўры *Podiceps cristatus* і качкі-цыранкі *Anas crecca*, у такіх нешматлікіх відаў як звычайны гогаль *Vusephalaclangula*, качка-лапаноска *Anas clypeata* і шызая чайка *Larus canus* адзначаная некаторая станоўчая дынаміка.

Праз Асвейскі прыродны комплекс праходзіць міграцыя паўночна-усходніх папуляцый вадаплаваючых і каляводных відаў птушак (зарэгістраван 41 віў з агульнай колькасцю да 26000 асобін). Найболей высокая канцэнтрацыя вадаплаваючых птушак назіраецца звычайна ў першай дэкадзе кастрычніка. У перыяд вясновай міграцыі варта адзначыць высокую канцэнтрацыю гусі-гуменніцы *Anser fabalis* (3 - 8,5 тыс. асобін) і качкі-свіцьвы *Anas penelope* (3,5 - 4 тыс. асобін). Колькасць шэрага журавля *Grus grus* восенню дасягае 1500-1800 асобін.

Таксама ТВП мае значэнне для захавання значнай колькасці пар на гнездаванні дубальта *Gallinago media* і чаплі-бугая *Botaurus stellaris*.

Other animal groups:

Выяўлена 23 віда рыб, 9 відаў амфібій, 5 - рэптылій і 38 - звяроў.

Populations of IBA trigger species:

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Bean goose <i>Anser fabalis</i>	P	3000-8500 individuals	2005-2007	Medium		A4i
Lesser white-fronted goose <i>Anser erythropus</i>	P	0-10 individuals	2005-2007	Poor		
Pintail <i>Anas acuta</i>	P	0-10 individuals	2005-2007	Poor		
Smew <i>Mergus albellus</i>	P	2-40 individuals	2005-2007	Poor		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Red-brested goosander <i>Mergus serrator</i>	P	0-5 individuals	2005-2007	Poor		
Goosander <i>Mergus merganser</i>	P	1-10 individuals	2005-2007	Poor		
Willow grouse <i>Lagopus lagopus</i>	B	6-8 breeding pairs	2008	Medium	↓	
Black-throated diver <i>Gavia arctica</i>	N	2-4 individuals	2005-2007	Poor		
Bittern <i>Botaurus stellaris</i>	B	20-30 males only	2007	Medium	↓	B2
Little bittern <i>Ixobrychus minutus</i>	B	1-3 breeding pairs	2005-2007	Medium		
Black stork <i>Ciconia nigra</i>	B	4-6 breeding pairs	2005-2007	Medium	↔	
Black kite <i>Milvus migrans</i>	B	1 breeding pairs	2007	Good		
White-tailed eagle <i>Haliaeetus albicilla</i>	B	1 breeding pairs	2007	Good	↔	
Short-toed eagle <i>Circaetus gallicus</i>	B	2-3 breeding pairs	2007	Medium		
Lesser spotted eagle <i>Aquila pomarina</i>	B	3-5 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Golden eagle <i>Aquila chrysaetos</i>	B?	+	2005	Good		
Osprey <i>Pandion haliaetus</i>	B	1 breeding pairs	2007	Good	↓	

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Kestrel <i>Falco tinnunculus</i>	B	6-7 breeding pairs	2005-2007	Medium		
Merlin <i>Falco columbarius</i>	B	5-6 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Hobby <i>Falco subbuteo</i>	B	4-5 breeding pairs	2006-2007	Medium	↔	
Little crane <i>Porzana parva</i>	B	5-10 males only	2007	Medium		
Corncrake <i>Crex crex</i>	B	15-25 males only	2005-2007	Medium		
Crane <i>Grus grus</i>	B	10-15 breeding pairs	2007	Medium	↓	
Crane <i>Grus grus</i>	P	1500-1800 individuals	2005-2007	Medium	↔	A4i
Golden plover <i>Pluvialis apricaria</i>	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium	↓	
Ruff <i>Philomachus pugnax</i>	B	1-3 breeding pairs	2007	Medium		
Jack snipe <i>Lymnocyptes minimus</i>	B	0-2 breeding pairs	2005-2007	Medium		
Great snipe <i>Gallinago media</i>	B	10-30 breeding pairs	2005	Medium		A1
Black-tailed godwit <i>Limosa limosa</i>	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Whimbrel <i>Numenius phaeopus</i>	B	3-5 breeding pairs	2007	Medium	↓	

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Curlew <i>Numenius arquata</i>	B	5-10 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Greenshank <i>Tringa nebularia</i>	B	2-5 breeding pairs	2007	Medium	↓	
Little gull <i>Hydrocoloeus minutus</i>	B	6 breeding pairs	2007	Good		
Common gull <i>Larus canus</i>	B	4-6 breeding pairs	2007	Medium	↔	
Eagle owl <i>Bubo bubo</i>	B	1-2 breeding pairs	2007	Medium		
Pygmy owl <i>Glaucidium passerinum</i>	B	5-6 breeding pairs	2006-2007	Medium	↑	
Ural owl <i>Strix uralensis</i>	B	9-10 breeding pairs	2006-2007	Medium	↔	
Graet grey owl <i>Strix nebulosa</i>	B	1-3 breeding pairs	2006	Medium		
Short-eared owl <i>Asio flammeus</i>	B	0-6 breeding pairs	2005	Medium	↔	
Green woodpecker <i>Picus viridis</i>	B	1-3 breeding pairs	2005-2007	Medium		
White-backed woodpecker <i>Dendrocopos leucotos</i>	B	10-20 breeding pairs	2006-2007	Medium		

Species	Season	Quality of estimate	Period	Quality of estimate	Trends (1988-2007)	IBA criteria
Three-toed woodpecker <i>Picoides tridactylus</i>	B	20-30 breeding pairs	2006-2007	Medium		

Other biodiversity:

Звяры: барсук *Melesmeles*, бурый мядзьведзь *Ursus arctos*, еўрапейская рысь *Lynx lynx*.

Насякомыя: дазоршчык-імператар *Anax imperator*, бліскучы жужаль *Carabus nitens*, аксамітніца Юта *Oeneis jutta*.

Расліны: баранец звычайны *Hypericium perforatum*, гарлачык жоўты малы *Nuphar pumila*, журавіны дробнаплодныя *Oxycoccus microcarpus*, кізільнік чарнаплодны *Cotoneaster melanocarpus*, марошка прысадзістая *Rubus chamaemorus*, лінея паўночная *Linnaea borealis*, гарычка крыжападобная *Gentiana cruciata*, гарычавачка гаркаватая *Gentiana amarella*, верабейнік лекавы *Lithospermum officinale*, змегалоўнік Руйша *Dracopis ruyschiana*, бадзяк разналісты *Cirsium heterophyllum*, шпажнік чарапіцавы *Gladiolus imbricatus*, броўнік аднаклубневы *Herminium monorchis*, ладдзян трохнадрэзаны *Corallorhiza trifida*, ласняк лёзеля *Liparis loeselii*, тайнік яйцападобны *Listera ovata*.

Threats:

- антрапагенная эўтрафікацыя возера Асвейскае, якая выклікана сцёкамі вады з сельгасугоддзяў і торфараспрацовак, камунальна-бытавых прадпрыемстваў, жывёлагадоўчых ферм;
- парушэнне гідралагічнага рэжыму ў выніку дзейнасці торфапрадпрыемства;
- памяншэнне ўзроўню вады ў возеры вядзе да змен яе якасных паказчыкаў, хуткаму зарастанню возера, змяншэнню рыбапрадукцыйнасці, зніжэнню яго значэння для вадаплаўных птушак;
- прамысловае рыбалоўства магло стаць адной з прычын памяншэння запасаў рыбы ў возеры;
- пажары на асушаных балотах;

Recommendations for the conservation:

- Дазволіць працы па аднаўленню натуральнага гідралагічнага рэжыму.
- Увесці перыяды пакою на час гнездавання і міграцыі птушак.
- Мэтазгодна прадугледзець магчымасць кіраванага зімовага выпальвання сухой травяністай расліннасці, для паляпшэння ўмоў пражывання ахоўваемых відаў і папярэджання пажараў, асабліва ў краявой зоне балота Асвейскае.
- Рэалізаваць мерапрыемствы Плану кіравання заказнікам "Асвейскі", распрацаванага НПЦ НАН Беларусі па біярэсурсам у 2008 г.

References:

Асабістыя паведамленні: Астроўскі А.А., Дзмітрыюк М.Г.

Положение о республиканском ландшафтном заказнике «Освейский» (утверждено Пост. Совета Министров Республики Беларусь от 03.01.2000 г. № 4).

План управления республиканским ландшафтным заказником «Освейский» (разработан ГНПО «НПЦ НАН Беларусі по биоресурсам», 2008 г.).

Скарбы прыроды Беларусі. – Мн.: Беларусь, 2005. – 215 с. (Інфармацыю падрыхтавалі: Бірукоў В.П., Вальчэўскі Э.Э., Іваноўскі У.В., Казулін А.В.).

Authors : Ямінскі Б.В.

** Использование размещенной здесь неопубликованной информации для научных публикаций без письменного соглашения ее авторов запрещено. В случае использования части контента или страницы целиком на других интернет-*

ресурсах, обязательна ссылка на авторов и сайт iba.ptushki.org